

Konstnärernas Riksorganisation.

Diarienummer Ju2024/02018

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och transporträtt
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kristina.teglund@regeringskansliet.se.

Konstnärernas Riksorganisations Yttrande över Ändringar i EU:s formskyddsförordning

Konstnärernas Riksorganisation företräder 3 500 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Organisationen bildades 1937 och arbetar för konstnärlig frihet, goda villkor för bild- och formkonstnärer samt sluter avtal för sina medlemmars räkning och är den enda organisation som företräder den här gruppen i fackliga, yrkesmässiga, ekonomiska och sociala intressen samt i kulturpolitiska sammanhang och det offentliga samtalet. Föreningen har aktiva regionstyrelser, lokalföreningar och talespersoner över hela landet.

Inledning

De ändringar som nu föreslås i mönsterskyddslagen hänför sig till revideringen av EU:s förordning om gemenskapsformgivning (förordningen om EU-formgivning, nedan Förordningen), antagen av Europaparlamentet i september 2024. Som anges i Förordningens preambel (3) syftar revidering bl.a. till *att göra formskydd mer attraktivt för enskilda formgivare och företag, särskilt små och medelstora företag.*

Utöver de ändringar som därmed sker i Mönsterskyddslagen, utgår Konstnärernas Riksorganisation ifrån att Patent- och Registreringsverket eller annan myndighet med kompetens på området, får ett tydligt uppdrag att arbeta för att informera om och förbättra kunskapen kring formskyddet särskilt för enskilda formgivare och SMEs.

Konstnärernas Riksorganisation har under lång tid arbetat med att förstärka formgivarnas situation, bl.a. genom att informera om deras immateriella rättigheter och grundläggande avtalsregler samt genom att ta fram rekommendationer som underlag för god branschpraxis för formgivningsuppdrag. Men en förstärkning av detta arbete behövs. Formgivarna är en ekonomiskt mycket utsatta grupp, men svag förhandlingsposition i förhållande till sina uppdragsgivare. Som dessutom sett en försämring av sina villkor och ersättning de senaste decennierna.

Kommentarer till ändringar de ändringar som nu föreslås i mönsterskyddslagen.

Konstnärernas Riksorganisation välkomnar de förändringarna i formskyddet som nu genomförs via Förordningen samt de följändringar som föreslås i mönsterskyddslagen, med nedan följande kommentar.

Produkter i transit

Förordningen (art 19.3) föreskriver att förekomsten av förfalskade produkter i en transitsituation utgör intrång i en EU-formgivning, om inte den misstänkte intrångsgöraren kan bevisa att formgivningen saknar skydd i det land där produkterna slutligen ska släppas ut. Bestämmelsen tar sikte på förfalskningar av skyddade formgivningar. Tullmyndigheterna har nu en möjlighet att ingripa mot misstänkta förfalskningar i vissa fall även om förfalskningarna inte ska släppas ut på EU:s marknad.

Att mönsterskyddet utvidgas till att omfatta också vissa intrångsgörande produkter som bara passerar EU kommer med största säkerhet också minska flödet av förfalskningar till andra länder. Något som är av stort värde för att stärka licensmöjligheterna för en skyddad formgivning.

Som flera andra remissinstanser lyft fram, är det av vikt att de utökade möjligheterna för Tullverket att beslagta och förstöra förfalskningar ”in transit”, säkerställs genom utökade informationssatsningar, kunskap och resurser.

PRV:s förändrade roll

Genom ändringar i Förordningen (art 35) tas möjlighet bort att ge in en ansökan om registrering av en formgivning på EU-nivå till en nationell myndighet. Det är en förenkling och blir billigare såtillvida att ansökan lämnas in och enbart betalas där den ska prövas. Men det kan finnas en risk att tröskeln för att ansöka om skydd för en formgivning blir högre om det kräver kontakt med en myndighet utanför Sverige, varvid det är viktigt att med information och långtgående hjälpservice göra övergången lätt.

Behovet av information och stöd

Det finns ett stort oidentifierat och outnyttjat värde i formgivna produkter för såväl enskilda formgivare och SME som för Sveriges basindustri Kulturella och Kreativa Branscher (KKB), varför fler formgivare behöver förstå vilka möjligheter till skydd för de egna formgivarinsatserna samt utökade intäkter som säkerställs med formskyddet. Förändringarna i Förordningen och Mönsterskyddslagen bör därmed kompletteras med informations och utbildningsinsatser som riktar sig till just enskilda formgivare och SME. En viktig grupp är också studenter på konsthantverks och formgivarutbildningar. Utformningen av sådana informations- och stödinsatser bör ske i samverkan med exv Konstnärernas Riksorganisation som har stor erfarenhet och kunskap om målgruppen.

Stockholm 2024-12-05

För Konstnärernas Riksorganisation
Eva Månsson / Verksamhetschef
Katarina Renman Claesson/ Förbundsjurist